

פרק י"ט – תרפים וכבר עזים

והקרוב מה שאומרים שהם כלים לקבל השעות, ויקסמו בהם לדעת עתידות. והמלה נגזרת מלשון רפה ידיים (שם ב יז ב), נרפים אתם נרפים (שמות ה יז). יקראו אותם "תרפים" לרמוז בשמם כי דבורם כמו נבואה רפה, תבא ברב ותכזב לעתים רחוקות, כמו שאמרו (זכריה י ב) כי התרפים דברו און. והנה יעשו אותם קטני אמנה להם לאלהים, לא ישאלו בשם הנכבד ולא יתפללו אליו, רק כל מעשיהם בקסמים אשר יגידו להם התרפים. וכתוב (שופטים יז ה) והאיש מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד ותרפים, ושם כתוב (יח ה) שאל נא באלהים ונדעה התצליח דרכינו, כי בתרפים היו שואלים. וכן היה הענין בישראל באפוד, כי אחרי אשר הורגלו באפוד הקדש, עשו כדמותו, והיו שואלים בו ומאמינים בדבריו ותועים אחריו, גם בחלים לא ידרשו את ה' כי אם בהם. וזה טעם ויעש אותו גדעון לאפוד ויצג אותו בעירו בעפרה ויזנו כל ישראל אחריו שם ויהי לגדעון ולביתו למוקש (שופטים ח כז), כי סרו מאחרי ה' :

והנה לבן היה קוסם ומנחש כאשר אמר (לעיל ל כז) נחשתי, וארצו ארץ קוסמים מעולם, כדכתיב (ישעיה ב ו) כי מלאו מקדם ועננים כפלשתים, ובלעם בן בעור הקוסם היה מעירו, וזה טעם למה גנבת את אלהי :

9. אברבנאל שמ"א י"ט

וענין התרפים תרגם יונתן צלמניא, וחשבו המפרשים שהיו כתרפי לבן העשויים לניחוש או לעבודה זרה. והוא זר מאד שימצא דבר עבודה זרה או ניחוש שגם כן מיוחס לעבודה זרה בבית דוד. וראב"ע כתב שהם על צורת בני אדם לקבל כח העליונים, והוא כלי עשוי מנחשת כפי חלוקת השעות ויראו בהם הדברים כמשפט המזלות, והם הנקראים מאזיקא"ש. ואני אחשוב שהתרפים בכלל הם כצורת אדם, מהם נעשים לעבודה זרה, ומהם להוריד השפע מהעליונים, ומהם לדעת השעות מהיום, ומהם היו הנעשים על צורת אדם ידוע ודומה אליו בתוארו וצורתו, והיו עושים הנשים זה על צורת בעליהן כדי שיהיה תמיד תוארו לנגד עיניהן מרוב אהבתם אותו, ומזה המין האחרון היו התרפים אשר למיכל בצורת דוד לאהבתה את דוד מאד ולא היה בהם צד עון, ולכן שמה אותם במקומו כי היו כדמותו :

10. מל"ב כג

(כג) כי אם בשמנה עשרה שנה למלך לאשיהו נעשה הפסח הזה ליקנן בירושלם : (כד) וגם את האבות ואת הידענים ואת התרפים ואת הגללים ואת כל השקצים אשר נראו בארץ? והודה ובירושלים בער לאשיהו למען הקים את דברי התורה הפתבים על הספר אשר מצא חלקיהו הכהן בית יקנן :

1. בראשית לא

(יט) ולבן הלך לגזז את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה :

2. רש"י שם

ותגנב רחל את התרפים - להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה :

3. רשב"ם שם

(יט) ותגנב רחל את התרפים - שלא יגידו ויודיעו ללבן כי רוצה יעקב לברוח, כענין שנאמר אין אפוד ותרפים, כי התרפים דברו און. רגילים היו לקסום בהם :

4. זכריה י, ב

(ב) כי התרפים דברו און והקוסמים חזו שיקר ויחלמות השוא ודברו הבל ונחמון על פן נסעו כמו צאן יענו כי אין רעה :

5. הושע ג, ד-ה

(ד) כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים : (ה) אחר ישבו בני ישראל ובקשו את יקנן אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל יקנן ואל טובו באחרית הימים :

6. רד"ק בראשית לא

(יט) ולבן הלך לגזז את צאנו ... והתרפים הם כלי הנחשת שרואין בו שעות היום ויראו בו את העתידות ופעמים רבות יכזב, וכן אמר כי התרפים דברו און (זכריה י) ונקראו בלשון רבים לפי שהוא עשוי לוחות לוחות.

7. אבן עזרא שם

התרפים ... והקרוב אלי שהתרפים הם על צורות בני אדם, והיא עשויה לקבל כח עליונים ולא אוכל לפרש. והעד שהתרפים כן, התרפים ששמה מיכל בת שאול במטה עד שחשבו שומרי הבית שהם דוד. ... והנה התרפים קראם לבן אלהיו.

וי"א שרחל גנבתם לבטל ע"ג מאביה. ואילו היה כן, למה הוליקה אותם עמה, ולא טמנתם בדרך? והקרוב שהיה לבן אביה יודע מזלות, ופחדה שאביה יסתכל במזלות לדעת איזה דרך ברחו...

8. רמב"ן שם

(יט) ותגנב רחל את התרפים - לא נתכוונה אלא להפריש אביה מעבודה זרה, לשון רש"י. ואפשר כי היו ללבן לעבודה זרה כאשר אמר למה גנבת את אלהי, אבל לא היו כל התרפים נעבדים, כי איך תמצא עבודה זרה בבית אדונינו דוד (עייין שמואל א יט ג) :

11. רש"י שמואל א פרק יט פסוק יג

שמה מראשותיו - לפי שאין לתרפים שיער וזה דומה לשיער אדם :

12. רד"ק שמואל א פרק יט פסוק יג

(יג) את התרפים - תרגומו צלמניא והם עשויים בדמות גוף האדם לפיכך שמה אותם במטה שידמה דוד שוכב שם ובמקום ראשו שמה כביר העזים שידמה כשער ראש האדם ופי' כביר עזים כר עשוי משער העזים...

13. Josephus Antiquities VI:11:4

4. But at night the king sent officers, and commanded that he should be watched till the morning, lest he should get quite away, that he might come into the judgment-hall, and so might be delivered up, and condemned and slain. But when Michal, David's wife, the king's daughter, understood what her father designed, she came to her husband, as having small hopes of his deliverance, and as greatly concerned about her own life also, for she could not bear to live in case she were deprived of him; and she said, "Let not the sun find thee here when it rises, for if it do, that will be the last time it will see thee: fly away then while the night may afford thee opportunity, and may God lengthen it for thy sake; for know this, that if my father find thee, thou art a dead man." So she let him down by a cord out of the window, and saved him: and after she had done so, she fitted up a bed for him as if he were sick, and put under the bed-clothes a goat's liver and when her father, as soon as it was day, sent to seize David, she said to those that were there, That he had not been well that night, and showed them the bed covered, and made them believe, by the leaping of the

liver, which caused the bed-clothes to move also, that David breathed like one that was asthmatic.

So when those that were sent told Saul that David had not been well in the night he ordered him to be brought in that condition, for he intended to kill him. Now when they came and uncovered the bed, and found out the woman's contrivance, they told it to the king; and when her father complained of her that she had saved his enemy, and had put a trick upon himself, she invented this plausible defense for herself, and said, That when he had threatened to kill her, she lent him her assistance for his preservation, out of fear; for which her assistance she ought to be forgiven, because it was not done of her own free choice, but out of necessity: "For," said she, "I do not suppose that thou wast so zealous to kill thy enemy, as thou wast that I should be saved."

14. Septuagint Kings I:18:3

13 And Melchol took images, and laid them on the bed, and she put the liver of a goat by his head, and covered them with clothes.

שאל בתרפים זו עבודת כוכבים שלו, ראה בכבוד, א"ר לוי כהדין ערביא דנכיס אימרא וחמי (י"נ וחזי) בכבדיה

וּבְנֵי גִמְרֵי אֲשַׁכְּנֹז וְרִיפֹת וְתִגְרָמָה. וּבְנֵי נֹן אֶלְיָשָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדָדְנִים (בר' י: ג-ד)	וּבְנֵי גִמְרֵי אֲשַׁכְּנֹז וְרִיפֹת וְתִגְרָמָה. וּבְנֵי נֹן אֶלְיָשָׁה וְתַרְשִׁישׁ כְּתִים וְדָדְנִים (דהי"א א: ו-ז)
אליסף בן דעואל (בר' א: יד)	אליסף בן רעואל (שם ב: יד)

15. יחזקאל כא: כו

כי עמד מלך בבל אל אם הדרך בראש שני הדרךים לקסם קסם - קלקל בחצים שאל בתרפים ראה בכבוד

16. קהלת רבה (וילנא) פרשה יב

לקסום קסם התחיל לקסום קסמים לשמה של רומי ולא עלו, לשמה של אלכסנדריא ולא עלו, לשמה של ירושלים ועלו, קלקל בחצים לשמה של רומי ולא עלו, לשמה של אלכסנדריא ולא עלו, לשמה של ירושלים ועלו, הדליק נרות ופנסין לשמה של רומי ולא הדליקו, לשמה של אלכסנדריא ולא הדליקו, לשמה של ירושלים והדליקו, הציף ספינות בנהר פרת לשמה של רומי ולא הלכו, לשמה של אלכסנדריא ולא הלכו, לשמה של ירושלים והלכו,